EŻAMIJIET ANNWALI TA' L-ISKOLA SEKONDARJA 2007

Taqsima ta' l-Assessjar Edukattiv – Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni

IR-RABA' SENA	**STORJA**	**ĦIN: SIEGĦA U NOFS**

Isem: ____ **Klassi:** _______________

A. Aqra dan li ġej:

L-Ingliżi wirtu l-fortifikazzjonijiet li kienu bnew il-Kavallieri ta' San Ġwann. Fost l-oħrajn wirtu t-Torri San Luċjan. L-Ingliżi saħħew it-Torri San Luċjan billi bnewlu lqugħ tal-konkrit in-naħa tal-baħar (*ħares lejn l-istampa tax-xellug*). Fl-istampa tal-lemin tidher tieqa fil-konkrit minn fejn kien jixref kanun, jispara u wara t-tieqa terġa' tingħalaq.

Immarka t-tajbin permezz ta' ✓: ***(1 x 4 = 4 marki)***

1. L-Ingliżi saħħew lit-Torri San Luċjan biex:
   - Jiddefendu lil Kemmuna aħjar _________
   - Ma jidħlux vapuri ta' l-għadu fil-bajja ta' Marsaxlokk _________
   - Ma jħallux lil Napuljun jirbaħ lil Malta _________

2. Il-parti tat-Torri San Luċjan maħduma mill-konkrit, saret:
   - Biex issaħħaħ il-bejt tal-Forti San Luċjan _________
   - Biex tilqa' l-mewġ qawwi _________
   - Biex tiflaħ iktar għall-kanuni sparati minn fuq il-vapuri tal-ħadid _________

3. Forti ieħor mibni mill-Kavallieri u msaħħaħ mill-Ingliżi kien:
   - Il-Forti Sant Jiermu __________
   - Il-Forti ta' Delimara __________
   - Il-Forti Rinella __________

4. Wara l-*Margerita Lines* (magħrufa wkoll bħala l-*Firenzuola Lines*) l-Ingliżi bnew:
   - Il-Forti San Tumas ___________
   - Il-Forti Verdala ___________
   - Il-Forti Sant Anġlu ___________

B. **Qabbel billi tikteb numru fil-kaxxi l-vojta**: ***(1 x 5 = 5 marki)***
(numru 1 mogħtija bħala eżempju)

1.	Fortizza ta' Bengħisa	Mibni mill-Kavallieri; imsaħħaħ mill-Ingliżi	
2.	Fort Mosta	Linja difensiva mibnija matul il-*Great Fault*	
3.	Batterija	Linja difensiva qrib il-Port il-Kbir	
4.	Forti Tignè	Sett kanuni ħdejn xulxin li jisparaw flimkien	
5.	*Victoria Lines*	Waħda mill-fortifikazzjonijiet li tagħmel parti minn linja difensiva	
6.	*Corradino Lines*	Difiża tal-Port ta' Marsaxlokk	**1**

C: **Wieġeb bil-għajnuna tal-mappa**: ***(Total = 8 marki)***

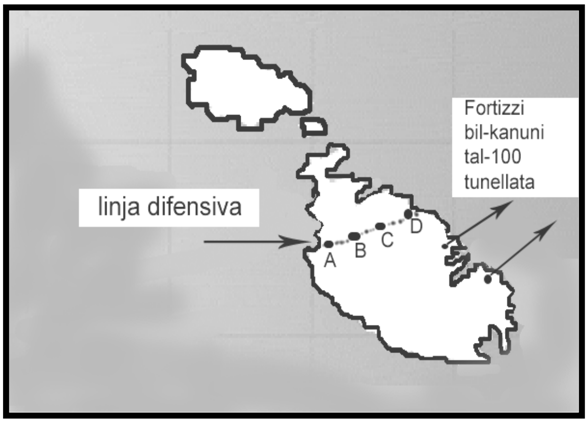

1. Kif inhi magħrufa l-linja difensiva mmarkata fil-mappa?

_____________________ (1)

2. X'kien l-iskop tagħha?

____

____

_____________________________________ (2)

3. Agħti l-isem ta' tnejn mill-fortifikazzjonijiet li fuq il-mappa huma mmarkati A, B, C, D.

________________________________ ________________________________ (2)

4. Isem wieħed ta' fortizza li kellha kanun jiżen 100 tunellata. ______________________ (1)

5. X'kien l-iskop ta' din il-fortizza?

____

____ (2)

D: **Wieġeb bil-għajnuna ta' l-istampi A, B, C u D**: ***(1 x 8 = 8 marki)***

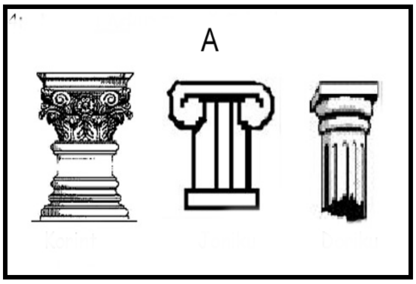

Ikteb VERU jew FALZ:

1. Meta l-Ingliżi ġew Malta fl-1800 l-istil arkitettoniku l-iktar popolari fost il-Maltin kien il-Barokk. _________
2. Il-Main Guard *(stampa C)* għandu stil Neo-Klassiku. _________
3. Il-Maltin kienu favur l-istil Neo-Klassiku filwaqt li l-Ingliżi riedu l-Barokk. _________
4. Il-Knisja ta' San Pawl Nawfragu *(stampa B)* għandha stil Barokk . _________
5. Fil-bini Neo-Klassiku jintużaw il-kolonni Griegi li jidhru fi stampa A. _________
6. Il-Knisja ta' Marija Addolorata *(stampa D)* għandha stil Neo-Gotiku. _________
7. Il-Maltin kienu favur in-Neo-Gotiku għax kienu jqisuh bħala stil Nisrani. _________
8. L-Ingliżi daħħlu f'Malta l-istil Barokk. _________

E. Aqra dan li ġej: *(1 x 10 = 10 marki)*

Fl-1836 il-Gvern Ingliż bagħat Kummissjoni Rjali biex tara l-kundizzjonijiet soċjali li fihom kienu qegħdin jgħixu l-Maltin. Kummissjoni Rjali oħra mibgħuta f'Malta mill-Ingliżi kienet dik ta' Mr Patrick Keenan fl-1878. Naraw ftit kif il-ħajja f'Malta f'dawk iż-żminijiet tal-Ħakma Kolonjali Ingliża, kienet DIFFERENTI MIL-LUM.

Ikteb dawn li ġejjin fil-kolonna t-tajba:

(1) Popolazzjoni 115,000 ruħ
(2) Popolazzjoni 400,000 ruħ
(3) Edukjazzjoni obbligatorja sa 16-il sena
(4) Ftit skejjel
(5) Poplu illitterat
(6) Kważi kulħadd jaf jaqra u jikteb
(7) Malta kolonja Ingliża
(8) Malta indipendenti

1836 - 1878	**Illum – 2007**
Eż: *X'ħin jidlam kulħadd imur jorqod*	Eż: *naraw it-televixin sa tard bil-lejl*
Issa sib oħra għal kull perjodu:	
1836 - 1878	**Illum – 2007**

F. Ikkummenta dwar l-istampi u l-kitba li ssib f'dan it-taħriġ: ***(Total: 13-il marka)***

1. It-Tieni Gwerra Dinjija ġabet ċaqliq fil-popolazzjoni Maltija. (a) Minn fejn telqu ħafna nies? (b) Fejn marru joqogħdu? (c) X'għamlu meta spiċċat il-gwerra?

____

____

____

____

____

____ (3)

2. Dawn il-mezzi ta' trasport kienu jaħdmu b'enerġija differenti. Il-ferrovija kienet taħdem bil-__________________________ filwaqt li t-tramm kien jaħdem ____________________. Il-karozza tal-linja kienet taħdem ______________________________________ ______________________________________

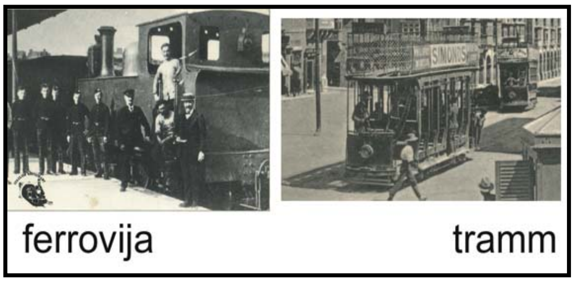

(3)

3. X'inhu **AKWEDOTT**? Għalfejn inbena l-akwedott tal-Fawwara li jidher fl-istampa?

____

____

____

____

____

____ (3)

4. Stili ta' lbies dari u llum: semmi **żewġ differenzi** li tinnota kif kienu jilbsu n-nies fis-Seklu 19 u llum.

Dari Illum

____

____

____

____ (4)

G. **Wieġeb bil-għajnuna tal-mappa mogħtija** : *(2 x 5 = 10 marki)*

Il-mappa turina tliet pajjiżi kbar li l-Maltin emigraw lejhom fis-Seklu 20.

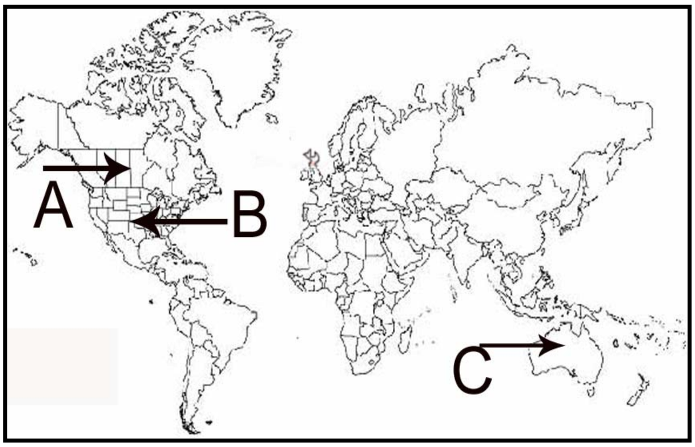

1. Ikteb l-ismijiet ta' tnejn mill-pajjiżi murija bil-vleġeġ:

   ____

   ____________________________ (2)

2. Għaliex bosta Maltin kien ikollhom jemigraw?

   ____

   ____

   ____

   ____

   ____________________________ (2)

3. Semmi żewġ pajjiżi li l-Maltin emigraw fihom **fis-Seklu 19**:

   (a) ______________________________ (b) ______________________________ (2)

4. Semmi effett negattiv li l-emigrazzjoni kellha fuq l-ekonomija Maltija.

   ____ (2)

5. Liema lingwa barranija kienet tkun ta' għajnuna kbira għall-Maltin li kien ikollhom jemigraw?

   ____ (2)

H. **Immarka t-tajbin**: *(1 x 4 = 4 marki)*

1. Raħal Malti marbut mas-sajd:
   MOSTA, GUDJA, GĦAXAQ, PAOLA, MARSAXLOKK

2. Raħal fejn insibu bosta barrieri u industriji tal-ġebel:
   ŻEJTUN, ŻEBBUĠ, MQABBA, MELLIEĦA, DINGLI

3. Raħal fejn insibu bosta bdiewa u raħħala:
   SAN ĠILJAN, MARSA, MELLIEĦA, PAOLA, BORMLA

4. Post marbut ma' l-iżvilupp tat-Tarzna ta' Malta:
   ŻURRIEQ, SLIEMA, BORMLA, BUĠIBBA, RABAT

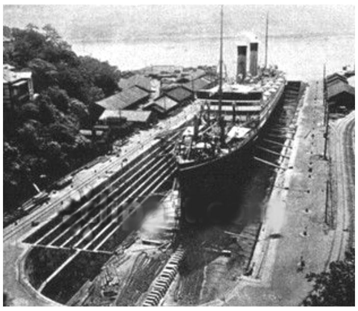

I. **Immarka t-tajba b' ✓:** *(1 x 4 = 4 marki)*

1. Post fejn sar żvilupp fit-Tarzna ta' Malta meta ġew l-Ingliżi:
   Bajja ta' Birżebbuġa _____
   French Creek _____
   Marsamxett _____

2. Meta nsemmu r-*rundowns* ta' wara t-Tieni Gwerra Dinjija nifhmu:
   Bini ta' ajruport ġdid _____
   Gwerra bierda _____
   Sensji ta' ħaddiema _____

3. Meta Malta kellha ekonomija ta' fortizza:
   Żviluppa l-Freeport _____
   Ix-xogħol kien jiżdied meta jkun hemm periklu ta' gwerra _____
   Kien hawn ħafna xogħol fil-lukandi _____

4. Illum l-ekonomija Maltija hija bbażata ħafna fuq:
   Il-qtugħ tal-ġebel _____
   It-turiżmu _____
   Il-mastrudaxxi _____

J. **Wieġeb il-mistoqsijiet bil-għajnuna ta' dawn l-istampi**: *(Total = 10 marki)*

1. Il-Maltin keċċew lill-Franċiżi fis-sena 1800. Dan setgħu jagħmluh bil-għajnuna ta' l-Ingilterra u tar-Re ta' Napli. Bit-Trattat ta' Paċi li sar ġewwa Amiens ġie deċiż li Malta kellha tingħata lura lill- ________________________________ . (1)

2. Il-Maltin ma kinux kuntenti b'dan u pprotestaw. Huma talbu li Malta ssir (protettorat, kolonja, bażi) ta' l-Ingilterra. (1)

3. Għall-ewwel l-Ingilterra kienet tibgħat Kummissarji Ċivili biex imexxu l-Gżejjer Maltin. Fi stampa A jidher monument li l-Maltin għamlu lil ____________________________ li kien l-ewwel Kummissarju Ċivili Ingliż f'Malta. (1)

4. Lil Malta, l-Ingliżi żammewha taħt idejhom. Fl-1813 għamluna kolonja. Kolonja tfisser art (protetta, maħkuma, barranija). (1)

5. Biex imexxi lil Malta f'isem l-Ingliżi kien hawn il-gvernatur. L-ewwel gvernatur Ingliż f'Malta kien ______________________________ li jidher fi stampa B. (1)

6. L-uffiċċju tal-gvernatur kien fil-Palazz Maġisterjali mibni mill-Kavallieri (stampa C). Illum il-ġurnata, dan il-palazz iservi bħala l-uffiċċju tal- ______________________. (1)

7. Ikteb <u>żewġ sentenzi</u> dwar <u>waħda</u> mill-**kostituzzjonijiet** li ġiet mogħtija lil Malta f'dawn l-aħħar 200 sena:

____

____

____

____ (4 marki)

K: **Agħżel it-tajba mill-parentesi**: ***(1 x 4 = 4 marki)***

1. Il-magna ta' l-istim ġiet ivvintata minn (Charlton, Crusoe, Watt, Atkins, Dickens).
2. L-enerġija għall-istim kienet ipprovduta mill-(ilma, faħam, merkurju, injam).
3. Ir-Rivoluzzjoni Industrijali bdiet (fil-Kanada, fl-Awstralja, fl-Ingilterra, Malta).
4. Pajjiż li sa l-1900 kien għadu mhux industrijalizzat wisq kien (l-Ingilterra, Franza, ir-Russja, il-Ġermanja).

L. **Qabbel billi tikteb numru fil-kaxxi l-vojta**: ***(1 x 6 = 6 marki)***)
(Numru 1 mogħtija bħala eżempju)

1.	Imperjaliżmu	Titjib fil-metodi tal-biedja u l-agrikoltura	
2.	Rivoluzzjoni Agrarja	Titjib fis-sistema ta' komunikazzjoni	
3.	Fabbriki	Ħakma fuq ħafna kolonji	**1**
4.	Ferroviji	Żvilupp industrijali kmieni	
5.	Spanja u Italja	Produzzjoni tal-faħam u ħadid	
6.	Ingilterra u Belġju	Produzzjoni tal-massa	
7.	Minjieri	Rivoluzzjoni Industrijali waslet tard	

M. Aqra dan li ġej: ***(Total = 14-il marka)***

Fir-ritratt jidher monument li l-Bormliżi għamlu lill-vittmi tat-Tieni Gwerra Dinjija. F'ħafna pajjiżi mietu kemm suldati (nies militari) kif ukoll nies ċivili (nisa, tfal, eċċ).

Wieġeb:

1. Kif taħseb li mietu n-nies ċivili li isimhom huwa mniżżel fuq il-monument tal-gwerra ta' Bormla?

   ______________________________ (2)

Bosta pajjiżi tilfu ħafna nies fil-gwerra. Liema pajjiżi tilfu l-iktar nies? Ħares lejn l-informazzjoni mogħtija f'din it-tabella u mbagħad wieġeb il-mistoqsijiet:

PAJJIŻ	SULDATI MEJTA	ĊIVILI MEJTA	TOTAL
Unjoni Sovjetika	8,668,000	16,900,000	25,568,000
Ġermanja	3,250,000	3,810,000	7,060,000
Polonja	850,000	6,000,000	6,850,000
Ġappun	1,506,000	300,000	1,806,000
Franza	340,000	470,000	810,000
Italja	330,000	80,000	410,000
Gran Brittanja	326,000	62,000	388,000
Stati Uniti (Amerika)	295,000	0	295,000

Kompli wieġeb bil-għajnuna ta' din it-tabella:

2. Mill-pajjiżi msemmija fiċ-ċart, liema pajjiż tilef l-iktar nies fil-gwerra? __________ (1)
3. Liema pajjiż tilef l-inqas nies? ______________________________ (1)
4. Semmi **żewġ** pajjiżi li kienu jissejħu ALLEATI: ______________________________ (2)
5. Semmi **żewġ** pajjiżi li kienu jissejħu ASSI: ______________________________ (2)
6. Semmi **żewġ** pajjiżi li attakkaw lil Malta: ______________________________ (2)
7. Għaliex taħseb li fl-Istati Uniti ma mitux nies ċivili?

   ______________________________ (2)
8. Semmi **żewġ** effetti negattivi li kellha l-aħħar gwerra dinjija:

   ____

   ______________________________ (2)